

PIESE CERAMICE PERFORATE DE TIP *SMALL-FINDS* DIN SITUL
NEOLITIC ȘI ENEOLITIC DE LA ALBA IULIA-LUMEA NOUĂ.
POSSIBILE INTERPRETĂRI

Artefactele ceramice incluse în categoria *small finds*, deși apar cu o frecvență destul de mare în cercetările arheologice, sunt adesea sumar tratate sau doar amintite în literatura de specialitate. În această situație, se află și piesele ceramice perforate având forme, dimensiuni și greutate diferite.

Materialul vizat în această lucrare este inedit, provine din situl neolitic și eneolitic de la Alba Iulia-Lumea Nouă și a fost descoperit în cadrul săpăturilor sistematice și preventive din anii 2003-2015¹. Descrierea, analizarea din punct de vedere tipologic și stilistic și compararea lui, pe care le propun aici, au scopul de a oferi mai multe argumente în vederea identificării unor interpretări și denumiri privind funcționalitatea pieselor: de la „prâsnele de fus”/fusaiole², „petece” pentru repararea vaselor ceramice³, amulete⁴, până la „jetoane contabile”⁵. Toate provin din contexte stratigrafice certe, atribuite culturii Vinča (faza B) și grupului cultural Foeni⁶.

---

¹ Mulțumesc conf. univ. dr. Mihai Gligor pentru șansa acordată de a prelucra un material inedit.

² Peter M.M.G. Akkermans *et al.*, *Burning down the house: the burnt building V6 at Late Neolithic Tell Sabi Abyad, Syria*, în *Analecta Praehistorica Leidensia*, 43/44, 2012, p. 307-324; Kevin T. Gibbs, *Pierced clay disks and Late Neolithic textile production*, în *Proceedings of the 5th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East Madrid, April 3-8 2006*, II, Joaquín Mª Córdoba *et al.*, ed., Madrid, 2006, p. 89-96; Daria Montanari, *Small Finds from Khirbet al Batrawy*, în *Khirbet al-Batrawy III. The EB II-III triple fortification line, and the EB IIIB quarter inside the city-wall. Preliminary report of the fourth (2008) and the fifth (2009) seasons of excavation*, Lorenzo Nigro, ed., Rome, 2012, p. 395-424.

³ Oliver P. Nniwenhuyse, Renske Dooijes, *A new life for old pots. Early pottery repairs from 7th Milenium Tell Sabi Abyad (Northern Syria)*, în *Leiden Journal of Pottery Studies*, 24, 2008, p. 159-170.

⁴ Alin Frînculeasa, *Podoabe preistorice din materiale vitroase. Descoperiri în cimitirul din epoca bronzului de la Câmpina (jud. Prahova)*, în *Studii de Preistorie*, 10, 2013, p. 189-209 (a se vedea Pl. 1, fig. 3 și 6); autorul interpretează cele trei discuri ceramice ca fiind piese de podoabă – mărele de lut.

⁵ Montanari, *Small finds*, p. 415.

⁶ Mihai Gligor, *Așezarea neolitică și eneolitică de la Alba Iulia-Lumea Nouă în lumina noilor cercetări*, Cluj-Napoca, Mega, 2009, p. 59-87.

Lotul studiat conține 56 de piese (Pl. 1/a) care se pot încadra tipologic și funcțional în cinci categorii. Ca tehnică generală de realizare a lor, am observat că s-a utilizat în mod frecvent perforația din ambele sensuri, de formă circulară, cel mai probabil cu o piesă litică având rolul unui burghiu.

1. *Fusaiole/Prâsnele de fus*

Fusaiiolele, cunoscute tradițional și sub alte denumiri cum ar fi: „prâsnele de fus” sau „roți”/„rotițe”, sunt acele obiecte perforate central, confecționate cel mai adesea din lut, din fragmente ceramice reutilizate, piatră, os și lemn, și care poziționate pe fus au rolul de volanți de inerție, respectiv rolul de a îngreuna fusul și de a-i facilita rotirea uniformă și prelungită în timpul procesului de tors⁷.

În lotul studiat, piesele ceramice care ar intra în această categorie sunt în număr de 16, dintre care cinci sunt întregi (Pl. 1/b), șapte sunt în stare fragmentară (Pl. 1/c), una este perforată parțial (Pl. 1/d, e), iar alte trei par neterminate; cele din urmă sunt perforate total, dar nu sunt șlefuite integral pe margine (Pl. 2/a).

După o analiză statistică a rezultat că 62% dintre piese au fost realizate din ceramică semifină și 38% din ceramică fină (Pl. 2/b), iar pentru tipul de ardere, procentele sunt: 37,5 % ardere oxidantă, 37,5 % ardere mixtă și 25 % ardere reducătoare (Pl. 2/c).

Catalog

Nr. inv. 9041 (Pl. 1/1b). Greutate: 9,50 g. Grosime: 0,3 cm. Dimensiune maximă: 3,2 cm/3,2 cm. Diametru perforație: 0,4 cm. Piesă ceramică de formă ovoidală, perforată din ambele sensuri, cu ornamentație pe partea exterioară, compusă din două benzi incizate și o serie de împunsături succesive. Ceramică semifină, arsă oxidant. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9043 (Pl. 1/2b). Greutate: 27,96. Grosime: 1 cm. Dimensiune maximă: 4,8 cm/4,3 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă ceramică, de formă ovoidală, perforată din ambele sensuri, prezintă urme de șlefuire pe toată suprafața. Ceramică neagră, fină, ardere reducătoare. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9370 (Pl. 1/3b). Greutate: 16,40 g. Grosime: 0,5 cm. Dimensiune maximă: 4,5 cm/4,5 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă ceramică, de formă ovoidală, perforată din ambele sensuri. Ceramică

⁷ Paula Mazăre, *Definirea și clasificarea artefactelor preistorice destinate torsului: fusaiiolele*, în *Terra Sebus*, 4, 2012, p. 103-104.

semifină, cu urme de șlefuire pe margine; culoare gri, ardere reducătoare. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9003 (Pl. 1/4b). Greutate: 15,87 g. Grosime: 0,8 cm. Dimensiune maximă: 4,1/3,7 cm. Diametru perforație: 0,6 cm. Piesă ceramică, de formă ovoidală, perforată din ambele sensuri, prezentând urme de șlefuire pe margine. Ceramică semifină, ardere mixtă. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9042 (Pl. 1/5b). Greutate: 15,89 g. Grosime: 0,5 cm. Dimensiune maximă: 4,2 cm/3,7 cm. Diametru perforație: 0,8 cm. Piesă ceramică, de formă ovoidală, perforată din ambele sensuri; cu urme de șlefuire. Ceramică fină, ardere mixtă. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9404 (Pl. 1/1c). Greutate: 18,35 g. Grosime: 1 cm. Dimensiune maximă: 5 cm/3 cm. Diametru perforație: 0,9 cm. Piesă ceramică, fragmentată, prezintă urme de șlefuire, perforată din ambele sensuri. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9401 (Pl. 1/2c). Greutate: 23,06 g. Grosime: 1,1 cm. Dimensiune maximă: 5,3 cm/3 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă ceramică fragmentară, de formă ovoidală, cu urme de șlefuire pe margine. Ceramică grosieră, ardere oxidantă. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9403 (Pl. 1/3c). Greutate: 15,97 g. Grosime: 1,1 cm. Dimensiune maximă: 4,3 cm/2,3 cm. Diametru perforație: 0,5 cm. Piesă ceramică, fragmentată, cu urme de șlefuire pe una din părți și perforație din ambele sensuri; deschiderea perforației din interior este mai mare decât cea din exterior. Ceramică semifină, ardere oxidantă, angobată pe exterior cu alb. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9375 (Pl. 1/4c). Greutate: 14,14 g. Grosime: 0,4 cm. Dimensiune maximă: 4,3 cm/2,5 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă ceramică de formă ovoidală, fragmentară, perforată din ambele sensuri, cu urme de șlefuire pe margini. Ceramică fină, ardere mixtă. Provine dintr-un vas de tip *black-topped*. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9405 (Pl. 1/5c). Greutate: 7,16 g. Grosime: 0,7 cm. Dimensiune maximă: 3,8 cm/1,7 cm. Diametru perforație: 0,5 cm. Piesă ceramică de formă ovoidală, fragmentară, cu perforație din ambele sensuri. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9402 (Pl. 1/6c). Greutate: 6,10 g. Grosime: 0,2 cm. Dimensiune maximă: 3,7 cm/1,8 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă ceramică

fragmentară, perforată din ambele sensuri, prezentând și urme de șlefuire. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 4820 (Pl. 1/7c). Greutate: 20,23 g. Grosime: 0,8 cm. Dimensiune maximă: 4,8 cm/3,6 cm. Diametru perforație: 0,4 cm. Piesă ceramică fragmentară, perforată din ambele părți; prezintă urme de șlefuire pe margine; a fost refolosită dintr-un fragment ceramic de vas *black-topped*. Ardere mixtă, ceramică fină. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9390 (Pl. 1/d și e). Greutate: 10,22 g. Grosime: 0,4 cm. Dimensiune maximă: 3,1 cm/3 cm. Diametru perforație: 0,5 cm. Piesă ceramică de formă aproape ovoidală, perforată parțial, cu urmă evidentă de la buza vasului din care a fost refolosită și cu urme de șlefuire. Ceramică semifină de culoare neagră, ardere reducătoare. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9378 (Pl. 2/1a). Greutate: 18,86 g. Grosime: 0,9 cm. Dimensiune maximă: 3,7 cm/3,7 cm. Diametru perforație: 0,8 cm. Piesă ceramică de formă pătrată, perforată din ambele sensuri, care prezintă urme de șlefuire la un colț și în zona marginilor. Ceramică semifină, de culoare gri, ardere reducătoare. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9389 (Pl. 2/2a). Greutate: 17,35 g. Grosime: 1 cm. Dimensiune maximă: 4 cm/3,8 cm. Diametru perforație: 0,6 cm. Piesă ceramică de formă neregulată, perforată dinspre peretele interior, cu urme de șlefuire. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9047 (Pl. 2/3a). Greutate: 17,1 g. Grosime: 1 cm. Dimensiune maximă: 3,9 cm/3,1 cm. Diametru perforație: 0,6 cm. Piesă ceramică de formă neregulată, perforată din ambele sensuri, cu unele urme de șlefuire pe margine. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: Vinča B.

Toate aceste piese care proven din situl neolitic de la Alba Iulia-*Lumea Nouă* au fost încadrate în categoria fusaiolelor în urma comparațiilor – privind forma, dimensiunea perforației și greutatea – cu artefacte descoperite în alte situri. Spre exemplu, în situl de la Tabaqat al-Bûma din nordul Iordaniei, aparținând neoliticului târziu, au fost descoperite 11 din astfel de piese ceramice perforate (Pl. 3/a), realizate din fragmente provenind de la vase⁸. Aceste artefacte au fost considerate fusaiole de către cei care le-au publicat. De asemenea, în situl de la Tell Sabi Abyad din nordul Siriei, aproape de granița turco-siriană au fost descoperite 34 de discuri ceramice perforate (Pl. 3/b) confecționate din fragmente ceramice, având aceeași

⁸ Gibbs, *Pierced clay disks*, p. 89-96.

funcțiune⁹. Tot în Iordania în situl de la Khirbet-al-Batrawy, sit cu bronz timpuriu, a mai fost descoperită o piesă ceramică (Pl. 3/c), considerată fusaioală, obținută tot din refolosirea fragmentelor ceramice¹⁰. Și din Antichitatea latino-americană (perioada clasică 200-850 A.D.), în situl de la El Palmillo (Mexic), au fost descoperite cinci piese ceramice perforate (Pl. 3/d), confecționate de asemenea din fragmente ceramice refolosite, care au fost identificate de cercetători drept fusaiole¹¹.

2. Amulete

În această gamă s-au putut include 14 piese, șapte întregi (Pl. 3/e) și alte șapte fragmentare (Pl. 3/f). Încadrarea s-a făcut tot pe bază de analogii cu amuletele confecționate din piatră¹² și os¹³. În acest scop, am luat în considerare forma, zona de perforare și dimensiunea perforației. După analizarea pieselor, a reieșit că cele din ceramică fină reprezintă un procent de 29%, iar cele din ceramică semifină 71% (Pl. 4/a). Pentru tipul de ardere avem: 28,5% ardere oxidantă, 28,5% ardere mixtă și 43% ardere reducătoare (Pl. 4/b).

Catalog

Nr. inv. 9384 (Pl. 3/1e). Greutate: 6,73 g. Grosime: 0,4 cm. Dimensiune maximă: 3,4 cm/2,4 cm. Diametru perforație: 0,5 cm. Piesă ceramică de formă triunghiulară, cu perforație din ambele sensuri. Ceramică fină, ardere mixtă. Piesa provine dintr-un vas de tip *black-topped* și nu prezintă urme de șlefuire. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9381 (Pl. 3/2e). Greutate: 10,22 g. Grosime: 0,4 cm. Dimensiune maximă: 4,4 cm/3,4 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă ceramică, de formă dreptunghiulară, perforată din ambele sensuri; prezintă în unele zone urme de șlefuire. Ceramică semifină, de culoare neagră, ardere reducătoare. Încadrare: grupul cultural Foeni.

---

⁹ Akkermans et al., *Burning down the house*, p. 307-324.

¹⁰ Montanari, *Small finds*, p. 395-424.

¹¹ Lacey B. Carpenter et al., *Spindle Whorls from El Palmillo: Economic Implications*, în *Latin American Antiquity*, 23, 4, 2012, p. 381-400.

¹² Cristian Ioan Popa, *Pandantive din piatră în cultura Coțofeni*, în *Drobeta. Arheologie-Istorie*, XXIII, 2013, p. 9-28.

¹³ Corneliu Beldiman et al., *Animale, tehnologie și artefacte preistorice din materii dure animale descoperite la Păuleni-Ciuc, jud. Harghita. Catalog, Sfântu Gheorghe, Angustia, 2012, Pl. 3-4, 4a.*

Nr. inv. 9383 (Pl. 3/3e). Greutate: 13,46 g. Grosime: 0,7 cm. Dimensiune maximă: 4,1 cm/2,9 cm. Diametru perforație: 0,4 cm. Piesă ceramică perforată din ambele sensuri, cu urme de șlefuire pe margine. Ceramică fină de culoare neagră, ardere reducătoare. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 4744 (Pl. 3/4e). Greutate: 6,45 g. Grosime: 0,2 cm. Dimensiune maximă: 3,1 cm/2,8 cm. Diametru perforație: 0,5 cm. Piesă ceramică de formă romboidală, perforată din ambele sensuri, cu urme de șlefuire pe margini. Ceramică fină de culoare neagră, ardere reducătoare. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9385 (Pl. 3/5e). Greutate: 8,38 g. Grosime: 0,5 cm. Dimensiune maximă: 4,7 cm/2,6 cm. Diametru perforație: 0,6 cm. Piesă ceramică, triunghiulară, perforată, cu urme de șlefuire. Ceramică semifină, ardere mixtă. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 4800 (Pl. 3/6e). Greutate: 9,25 g. Grosime: 0,3 cm. Dimensiune maximă: 3,4 cm/3,2 cm. Dimensiune perforație: 1,2 cm. Piesă ceramică de formă ovală, cu perforație din ambele sensuri și urme de șlefuire pe margine. Ceramică fină, ardere reducătoare. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9046 (Pl. 3/7e). Greutate: 8,22 g. Grosime: 0,3 cm. Dimensiune maximă: 3,5 cm/2,4 cm. Diametru perforație: 0,5 cm. Piesă ceramică de formă neregulată, perforată, fără semne de șlefuire; prezintă un buton aproape de perforație, și imediat lângă buton se observă urma unei amprente umane. Ceramică semifină, ardere mixtă. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9400 (Pl. 3/1f). Greutate: 6,88 g. Grosime: 0,4 cm. Dimensiune maximă: 2,7 cm/2,1 cm. Diametru perforație: 0,6 cm. Piesă ceramică de formă ovală, cu perforație din ambele sensuri și indicii de șlefuire. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9377 (Pl. 3/2f). Greutate: 6,46 g. Grosime: 0,4 cm. Dimensiune maximă: 2,9 cm/2,6 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă ceramică, de formă dreptunghiulară, perforată din ambele sensuri, fără urme de șlefuire pe margine. Ceramică semifină, ardere mixtă. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9380 (Pl. 3/3f). Greutate: 9,81 g. Grosime: 0,8 cm. Dimensiune maximă: 3,5 cm/2,3 cm. Diametru perforație: 0,6 cm. Piesă ceramică de formă

neregulată, fragmentată, perforată din ambele sensuri, nu prezintă urme de șlefuire. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9396 (Pl. 3/4f). Greutate: 4,41 g. Grosime: 0,5 cm. Dimensiune maximă: 3,4 cm/2 cm. Diametru perforație: 0,8 cm. Piesă ceramică, fragmentară, de formă romboidală, perforată din ambele sensuri; prezintă urme de șlefuire. Ceramică fină, ardere reducătoare. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9395 (Pl. 3/5f). Greutate: 3,66 g. Grosime: 0,6 cm. Dimensiune maximă: 2,9 cm/1,6 cm. Diametru perforație: 0,4 cm. Piesă ceramică de formă ovoidală, fragmentară, perforată din ambele sensuri. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9406 (Pl. 3/6f). Greutate: 6,47 g. Grosime: 0,4 cm. Dimensiune maximă: 4,1 cm/2,7 cm. Diametru perforație: 1,1 cm. Piesă ceramică, formă dreptunghiulară, fragmentară, perforată. Ceramică semifină, ardere mixtă. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9398 (Pl. 3/7f). Greutate: 4,78 g. Grosime: 0,6 cm. Dimensiune maximă: 2,4 cm/2 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă ceramică, de formă pătrată, fragmentară, perforată, cu marginile șlefuite. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: Vinča B.

3. Petece pentru repararea vaselor

Din această categorie am identificat două piese (Pl. 4/c), ambele realizate din ceramică fină. Pentru una din ele arderea a fost reducătoare, iar pentru cealaltă arderea a fost mixtă. Argumentele pentru încadrare au fost dimensiunile mici, diametrul perforației – cel din urmă foarte mic în comparație cu a altor artefacte – și poziționarea perforației foarte aproape de margine. Drept exemple similare avem trei piese reprezentând reparații pe vase (Pl. 5/a), toate provenind din situl de la Tell Sabi Abyad, din nordul Siriei. Pentru realizare, s-ar fi folosit probabil unelte din obsidian sau silex, apoi fragmentele erau legate împreună cu fâșii din piele, sfoară sau materiale organice; în final, perforațiile erau acoperite cu rășină sau bitum¹⁴.

Catalog

Nr. inv. 4855 (Pl. 4/1c). Greutate: 14,55 g. Grosime: 0,5 cm. Dimensiune maximă: 4 cm/3,4 cm. Diametru perforație: 0,4 cm. Piesă

---

¹⁴ Oliver P. Niuwenhuyse, Renske Dooijes, *A new life for old pots. Early pottery repairs from 7th Milenium Tell Sabi Abyad (Northern Syria)*, în *Leiden Journal of Pottery Studies*, 24, 2008, p. 159-170.

ceramică de formă neregulată, fragmentară, perforată. Ceramică semifină, ardere reducătoare. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 4838 (Pl. 4/2c). Greutate: 5,51 g. Grosime: 0,2 cm. Dimensiune maximă: 3,7 cm/1,9 cm. Diametru perforație: 0,3 cm. Piesă ceramică de formă neregulată, cu perforație din ambele sensuri și margini neșlefuite. Ceramică fină, ardere mixtă, cu posibilă proveniență dintr-un vas de tip *black-topped*. Încadrare: grupul cultural Foeni.

4. *Jetoane contabile*

Din această categorie am identificat nouă piese, șase perforate (Pl. 5/b) și trei neperforate (Pl. 6/a). În urma analizei statistice, piesele realizate din ceramică fină au un procent de 37%, iar cele realizate din ceramică semifină 63% (Pl. 6/b). Piesele arse reducător sunt în procent de 75%, iar cele arse oxidant de 25% (Pl. 6/c).

Artefactele care pot fi considerate jetoane contabile apar în neoliticul timpuriu în zona mediteraneană. În opinia cercetătorului Mihael Budja, acestea aveau două funcții principale: serveau drept contoare la calcularea cantităților de bunuri și erau dispozitive mnemonice folosite pentru a stoca informația¹⁵. Contabilitatea și stocarea informațiilor cu ajutorul jetoanelor începe în mileniul 8 BC, în așezările deschise unde subzistența era legată de cultivarea cerealelor. În mileniul 4 BC, apar ansambluri complexe de jetoane cu care se ținea evidența bunurilor prelucrate în mari centre ale Orientului. Împreună cu alte simboluri ale statutului social, jetoanele au fost uneori descoperite în morminte, sugerând că ar fi fost folosite de membri ai elitei¹⁶.

Ca analogii pentru piesele încadrate în categoria jetoanelor contabile, am luat în considerare piese descoperite în situl de la Khirbet al Batrawi (Pl. 7/a) aparținând bronzului timpuriu și piesele din situl Susa din Iran (Pl. 7/b), care au fost interpretate ca jetoane contabile¹⁷.

Catalog

Nr. inv. 9369 (Pl. 5/1b). Greutate: 8,04 g. Grosime: 0,3 cm. Dimensiune maximă: 3,3 cm/2,9 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă

¹⁵ Mihael Budja, *Clay tokens – accounting before writing in Eurasia*, în *Documenta Praehistorica* XXV, 1998, p. 219.

¹⁶ *Ibidem*, p. 219.

¹⁷ Montanari, *Small finds*, p. 415; Budja, *Clay tokens*, p. 219.

ceramică de formă neregulată, perforată din ambele sensuri, cu urme de șlefuire pe o margine. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 4947 (Pl. 5/2b). Greutate: 11,01 g. Grosime: 0,7 cm. Dimensiune maximă: 3 cm/3 cm. Diametru perforație: 0,5 cm. Piesă ceramică de formă ovoidală, perforată din ambele sensuri, cu urme de șlefuire pe margine. Ceramică semifină, ardere oxidantă. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9367 (Pl. 5/3b). Greutate: 5,96 g. Grosime: 0,6 cm. Dimensiune maximă: 3 cm/2,2 cm. Diametru perforație: 0,8 cm. Piesă ceramică de formă ovoidală, cu urme de șlefuire, pe margini. Ceramică semifină ardere reducătoare. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9382 (Pl. 5/4b). Greutate: 5,8 g. Grosime: 0,3 cm. Dimensiune maximă: 3 cm/2,8 cm. Diametru perforație: 0,8 cm. Piesă ceramică, de formă neregulată, perforată din ambele sensuri; fără urme de șlefuire. Ceramică semifină, ardere reducătoare. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9160 (Pl. 5/5b). Greutate: 7,23 g. Grosime: 0,6 cm. Dimensiune maximă: 3,1 cm/2,9 cm. Diametru perforație: 0,7 cm. Piesă ceramică de formă ovoidală, cu urme de șlefuire, pe margine. Ceramică fină, de culoare neagră, ardere reducătoare. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9038 (Pl. 5/6b). Greutate: 10,03 g. Grosime: 0,5 cm. Dimensiune maximă: 3,1 cm/2,6 cm. Diametru perforație: 0,35 cm. Piesă ceramică, ovoidală, perforată din ambele sensuri, cu urme de șlefuire pe margini. Ceramică fină de culoare neagră, ardere reducătoare. Încadrare: grup cultural Foeni.

Nr. inv. 4296 (Pl. 6/1a). Greutate: 5,23 g. Grosime: 0,4 cm. Dimensiune maximă: 2,8 cm/2,6 cm. Piesă ceramică ovoidală, neperforată, cu urme de șlefuire pe margini. Ceramică semifină, ardere mixtă. Încadrare: grup cultural Foeni.

Nr. inv. 4873 (Pl. 6/2a). Greutate: 21,57 g. Grosime: 0,6 cm. Dimensiune maximă: 4 cm/3,8 cm. Piesă ceramică de formă neregulată, fără perforație, cu margini șlefuite. Ceramică semifină, ardere mixtă. Încadrare: grup cultural Foeni.

Nr. inv. 9364 (Pl. 6/3a). Greutate: 13,93 g. Grosime: 0,8 g. Dimensiune maximă: 3,5 cm/3,1 cm. Piesă ceramică ovoidală, neperforată, cu urme de șlefuire. Ceramică semifină, ardere mixtă. Încadrare: grup cultural Foeni.

5. Piese ceramice cu funcțiune incertă

Din lotul studiat, piesele ceramice la care nu am putut determina funcționalitatea se ridică la 12. Toate prezintă o formă neregulată, dar sunt perforate. Sunt piese care, în opinia mea, au rămas într-o etapă a prelucrării.

Catalog

Nr. inv. 9379 (Pl. 8/a). Greutate: 34,83 g. Grosime: 0,5 cm. Dimensiune maximă: 5,7 cm/5,3 cm. Diametru perforație: 0,8 cm. Piesă ceramică de formă patrulateră, perforată din ambele sensuri, cu urme de șlefuire pe margini; s-a păstrat buza vasului de la care provine. Ceramică fină, de culoare neagră, arsă reducător. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9388 (Pl. 8/b). Greutate: 16,13 g. Grosime: 0,6 g. Dimensiune maximă: 4 cm/3,3 cm. Diametru perforație: 0,8 cm. Piesă ceramică de formă neregulată, perforată din ambele sensuri, fără urme de șlefuire. Ceramică semifină, ardere mixtă; provine probabil dintr-un vas de tip *black-topped*. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Nr. inv. 9373 (Pl. 8/c). Greutate: 27,02 g. Grosime: 1 cm. Dimensiune maximă: 4 cm/3,2 cm. Diametru perforație: 0,9 cm. Piesă ceramică, de formă neregulată, perforată din ambele sensuri, cu urme de șlefuire pe o parte. Ceramică semifină, arsă oxidant. Încadrare: Vinča B.

Nr. inv. 9372 (Pl. 8/d). Greutate: 16,77 g. Grosime: 0,3 cm. Dimensiune maximă: 5,4 cm/4 cm. Diametru perforație: 0,5 cm. Piesă ceramică de formă neregulată, perforată din ambele sensuri, fără urme de șlefuire. Ceramică fină, de culoare neagră, ardere reducătoare. Încadrare: grupul cultural Foeni.

Observații finale

Pe baza studierii fragmentelor ceramice perforate prezentate în articolul de față, am realizat un catalog al pieselor, în care sunt incluse, pe lângă fotografiile detaliate și informații de bază cu privire la factura ceramicii, ardere, decor, greutate, grosime, diametrul maxim al piesei și diametrul perforației.

Toate piesele studiate sunt inedite și se află în colecția arheologică a Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia. Acest tip de artefacte inclus în categoria *small finds*, este puțin cercetat, motiv pentru care este dificil să identificăm analogii pe teritoriul actual al României sau altele mai apropiate geografic și să oferim alte interpretări cu privire la funcționalitatea lor. De aceea, în acest stadiu al cercetării, am rămas la identificări, și la o încadrare

tipologico-funcțională a lotului studiat. Următorul pas va fi un studiu de arheologie experimentală, prin care voi încerca să aflu, spre exemplu, cât de mult este influențat procesul de toarcere de greutatea, diametrul perforației și diametrul fusaiolei.

DIANA TOMUȘ

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

SMALL FINDS AS CERAMIC PERFORATED ARTEFACTS FROM THE ALBA IULIA-
LUMEA NOUĂ NEOLITHIC AND ENEOLITHIC SITE. POSSIBLE INTERPRETATIONS
Abstract

This paper presents an interpretation of the perforated ceramic artefacts found in the Neolithic and Eneolithic site from Alba Iulia-*Lumea Nouă* during the 2003-2015 excavation campaigns. The artefacts are unpublished and currently are part of the archeological collection of Alba Iulia University. I have studied 56 artefacts and framed them according to typologic and functional criteria in 5 categories: spindle whorls, clay pendants, ceramic repairs, accounting tokens, and undefined artefacts.

Keywords: Neolithic, Eneolithic, spindle whorls, ceramic repairs, clay pendants, accounting tokens, Alba Iulia-*Lumea Nouă*.

a

b

c

d

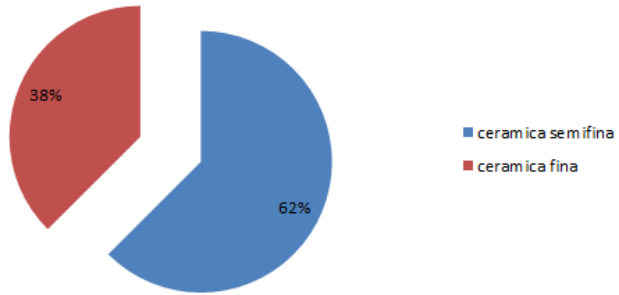

e

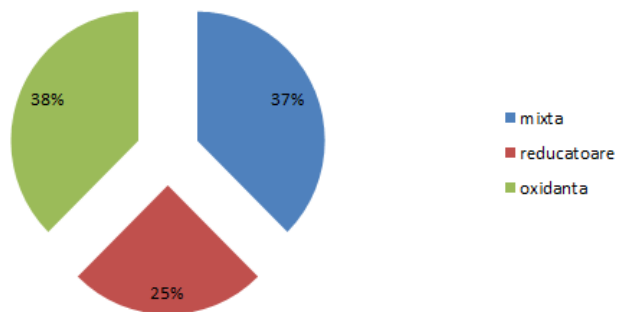
Planșa 1. a. Lotul celor 56 de piese descoperite în situl de la Alba Iulia-Lumea Nouă; b, c, d, e. Piese încadrate în categoria fusaiole; d-e. fusaiolă față - verso.

a

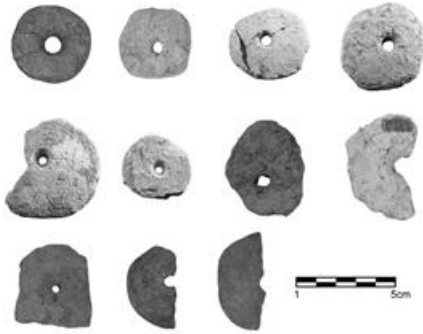

b

c

Planșa 2. a. Piese neterminate; b. Statistică cu factura ceramicii; c. Statistică cu tipuri de ardere pentru piesele încadrate în categoria fusaiole.

a

b

c

d

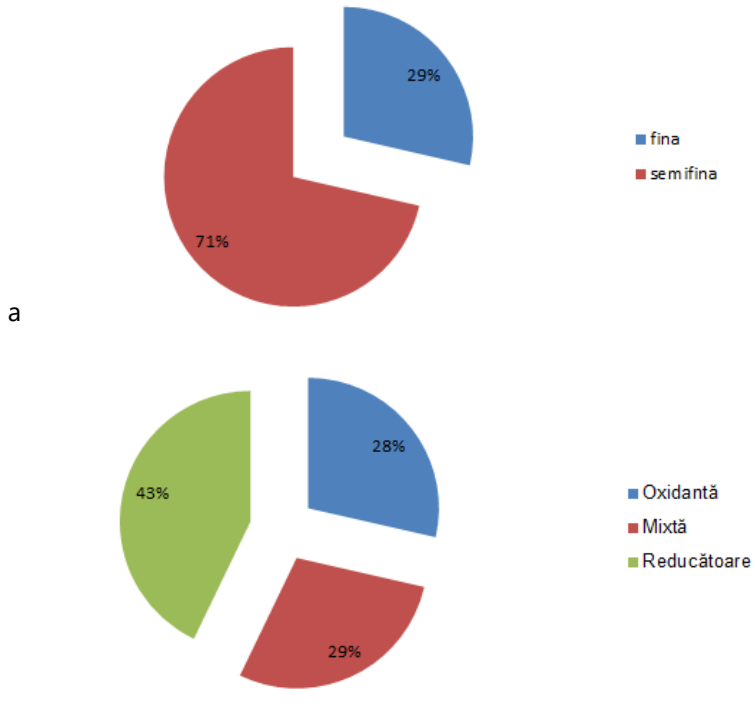

e

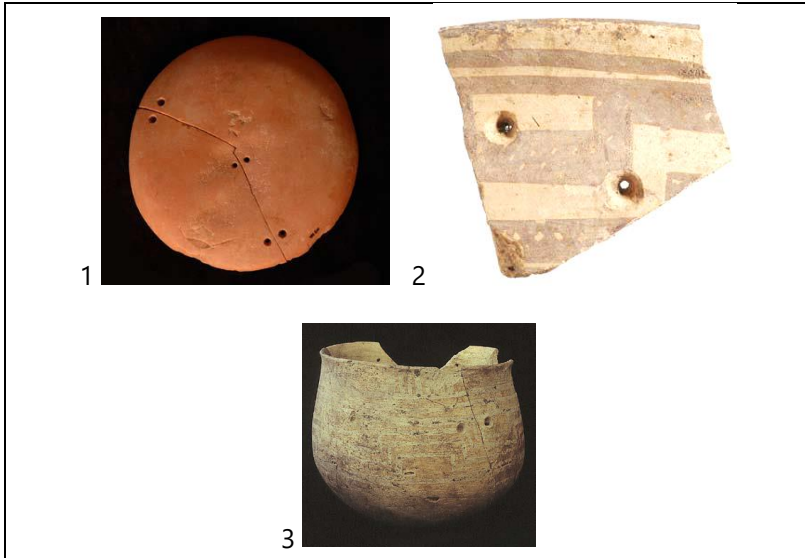

f

Plansa 3. a. Fusaiole din Tabaqat al-Buma (Gibbs, *Pierced clay disks*, fig. 1);
 b. Fusaiole din Tell Sabi Abyad (după Akkermans *et al.*, *Burning down the house*,
 fig. 8/B); c. Fusaiole de la Khirbet al-Batravi (după Montanari, *Small finds*, fig. 15/1);
 d. Fusaiole din El Palmillo, Mexic (după Carpenter *et al.*, *Spindle Whorls*, fig. 4);
 e-f. Piese ceramice din situl de la Alba Iulia-Lumea Nouă care se pot încadra în
 categoria amulete.

Planșa 4. a. Statistică pentru factura ceramicii; b. Statistică pentru tipuri de ardere la piesele încadrate în categoria amulete; c. Piese din categoria reparațiilor pe vase.

a

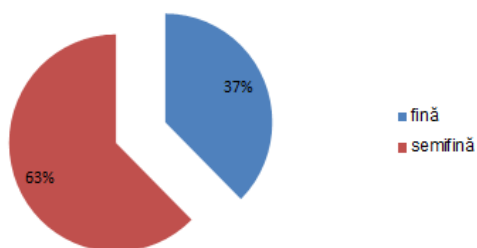
b

Planșa 5. a. Exemple de reparații pe un disc de piatră și pe vase ceramice: 1. Vas de piatră din neoliticul târziu la Tell Sabi Abyad (după Renske Dooijes, Oliver Nieuwenhuysse, *Ancient repairs in archaeological research: a Near Eastern perspective*, în J. Ambers, C. Higgitt, L. Harrison, D. Saunders, ed., *Holding it all together, Ancient and Modern Approaches to Joining, Repair and Consolidation*, London, Archetype Books, 2009, fig.1); 2. Ceramică Hassuna/Samarra, Tell Sabi Abyad (Dooijes, Nieuwenhuysse, *Ancient repairs*, fig. 2); 3. Vas ceramic Hassuna/Samarra – Tell Sabi Abyad (Dooijes, Nieuwenhuysse, *Ancient repairs*, fig. 3); b. Piese ceramice din situl de la Alba Iulia-Lumea Nouă încadrate în categoria jetoane contabile.

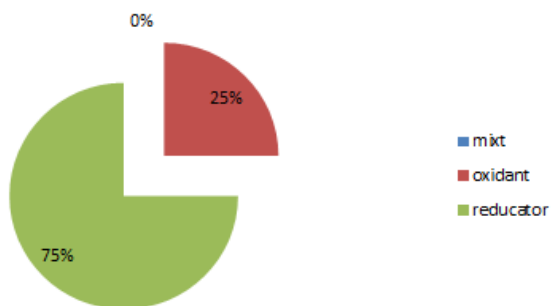

a

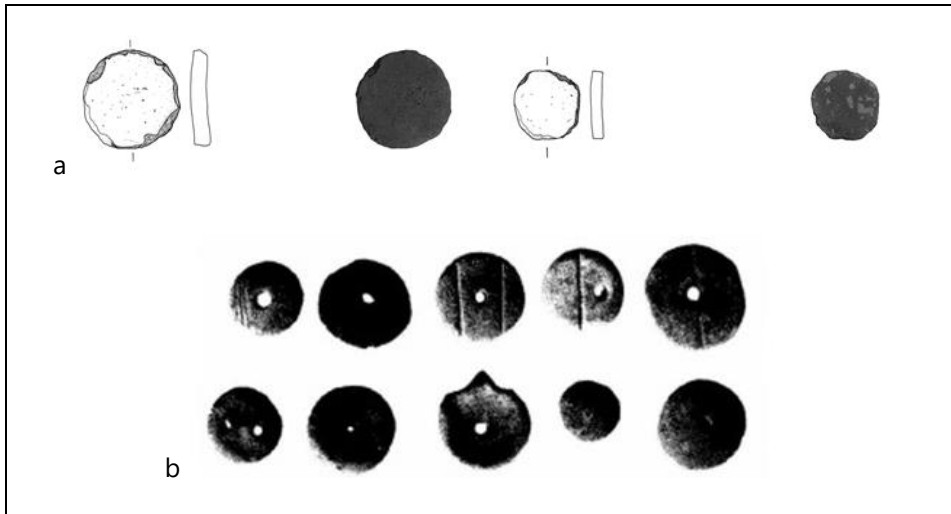

b

c

Planșa 6. a. Piese ceramice din situl de la Alba Iulia-*Lumea Nouă* încadrate în categoria jetoane contabile; b. Statistică cu factura ceramicii; c. Statistică cu tipuri de ardere la piesele încadrate în categoria jetoane contabile.

Planșa 7. a. jetoane contabile din Khirbet al-Batrawi (după Montanari, *Small finds*, fig. 3/1-2); b. jetoane contabile, din situl Susa, Iran (după Budja, *Clay tokens*, Pl. 1).

a

b

c

d

Planșa 8. a-d. Piese ceramică cu încadrare incertă la Alba Iulia-Lumea Nouă.